

Az erdélyi németek bevándorlása és a szebeni prépostság a XIV. század végeig.

— Meghatározások és helyreigazítások. —

(Második és befejező közlemény.)

1. Az első prépost: P. (1190—1198.)

Szt. Apostoli Gergely, ki III. Kelemen pápa első promotiójában 1188-ban „St Maria in porticu“ czímmel bíboros lett, pápai követ volt Lombardiában, Magyarországon és Szciziliában. Biztos adataink arra nézve, hogy mikor kezdte meg magyarországi működését, ninesenek; a legnagyobb valószínűség azonban a mellett szól, hogy követsége a harmadik kereszties hadjáratral és I. Frigyes német császárnak ezzel kapcsolatban magyar földön való tartózkodásával bizonyos összefüggésben lehetett. Követségének egyedüli eredményeként ismeretes, hogy alatta III. Béla a német-erdélyi prépostságot alapította s Gergely pápai követ azt magyarországi tartózkodása alatt, a mennyiben ez általában hatáskörében állott, megerősítette. III. Coelestin pápának 1191. decz. 20-án írt szavai-ból, hogy a követ az alapítást „privilegii sui munimine roboravit et apostolica postmodum auctoritas confirmavit“ elég világosan és szabatosan tűnik ki, hogy az alapítást már Coelestin közvetlen elődje, III. Kelemen erősítette meg, mert másként nem volna annak értelme, hogy Coelestin 1191 decz. 20-án fennebbi szavai után azt mondja, hogy „eandem institutionem ratam habentes, praecepimus“ etc.¹ Miután III. Kelemen 1191 márcz. 20-án halt meg, a prépostság alapítását bátran 1190 kezdetére tehetjük.

Az új prépost — kinek nevéből csak a P. kezdőbetűt ismerjük, a mi valószínűleg Pétert vagy Pált jelent — a követnek benső barátja volt. Előéletéből mit sem tudunk, mert ez időben egyetlenegy egyházi tisztviselővel sem találkozunk, kit vele azonosítani lehetne.

A követtel fentartott baráti viszony és az új pápának 1191 decz. 20-án részéről történt megerősítése mellett is az új prépostnak jogaiért kellett küzdenie. Adorján, az akkori erdélyi püspök, kinek, úgy látszik, a szabad prépostság felállítása nem tetszett, egynehány évvel a pápai megerősítés után a prépostság kiterjedését annyiban véve kifogásolta, a mennyiben azt az Erdélyben lakó flandrusokra nézve teljesen el nem ismerte. III. Bélának alapítási- és Gergely biboros megerősítési okmányából azt vélte a prépost kibetűzni, hogy az összes flandrusok lettek volna annak idején az ő egyházi hatósága alá beosztva, míg a püspök azon állításnak adott kifejezést, hogy Béla és a követ akkor csak azon flandrusokat helyezte a prépostság alá, kiknek II. Gyécsa valamikor bizonyos lakatlan és ugar területeket utalványozott vala. Miután otthon a vitás kérdést nem tudták szépszerűen elintézni, mindkét fél a pápához fordult, ki az ügyet az akkor már Magyarországon kívül tartózkodott Gergely biborosnak adta ki véleményezés végett, azzal indokolván eljárását, hogy Gergely legalkalmasabb ember arra, hogy Bélának akkori szándékát magyarázza. A követ az erre adott jelentésében azt mondja, hogy Bélát annak idején Veszprémben az országnagyok jelenlétében szándéka felől kikérdezte és azon választ kapta, hogy sem a prépostság alapítása előtt, sem utána nem volt szándékában más flandrusokat a prépostság hatósága alá helyezni, mint azokat, kik a Gyécsától részükre utalványozott lakatlan területeken tartózkodtak; maga is — a követ — annak idején e nézetben volt és még most is azon véleményen van.

Az „Urkundenbuch“ e vitás kérdés döntésének idejét az 1191. és 1196. évek közötti időre teszi, a mit azzal indokol, hogy Gergely biboros okmánya minden esetre Coelestin pápának 1191 decz. 20-án kiállított okírata után, de még a biboros okmányában említett III. Béla király életében lett kiadva Béla pedig 1196-ban halt meg. Ezzel szemben álljon a következő:

Igaz ugyan, hogy a biboros levele, illetőleg véleménye egy árva szóval sem mondja, hogy Béla akkor már nem él; de ez a mi esetünkben azért nem fontos, mert más alkalommal is előfordul, hogy már nem élő személyeknél e körülményt ki nem emelik és mert e kérdés egész más szempontból oldandó meg. Arról van t. i. szó, hogy Bélának a prépostság alapítása alkalmával nyilvánított szándékát vagy nézetét magyarázzák, világosabban kifejezve, hogy „Béla egyik szavának interpretációját“ nyerjük. Már most kézzel fogható dolog, hogy e kérdés tisztázására legilletékesebb maga Béla lett volna; őt — ha a vitatkozás keletkezésekor még életben volt — mellőzni és a kérdés magyarázatát az ügyben annak idején közvetlenül részt nem vett pápára bízni, esztelenség lett volna, valamint Gergely követ is esztelenül eszelekedett volna, ha Béla életében

azon merész állítással áll elő, hogy a vitás kérdés eldöntésére, illetőleg Béla király szándékának helyes magyarázatára, ő maga a legilletékesebb ember. A biborosnak ez állítása tehát apodiktikus biztossággal mutatja, hogy a kérdés csak Béla halála után vált vita tárgyává, — hogy pedig ezzel Béla haláláig vártak, abban leli magyarázatát, hogy egyik fél sem merete Béla életében a dolgot bolygatni. Miután tehát feltehető, hogy a kérdés felmerülése és annak a pápa által történt eldöntése között könnyen egy vagy két év mulhatott el, világos, hogy a pápának 1198. június 15-ről kelt döntésébe átvett Gergely biboros-féle jelentés szintén 1198-ra, persze június 15-e előtti időre helyezendő.¹

P. préposttal az 1198 után kiállított okmányokban már nem találkozunk.

2. *Dezső* (1199—1202, † 1228).

Hogy a szebeni prépostság már nem sokára alapítása után a keresett beneficiumok közé tartozott, bizonyítja az, hogy már második ismert tulajdonosa, *Dezső* az akkor igen befolyásos királyi kancellári tisztséggel felruházva volt.

E *Dezső* 1199-ben merül fel; korábbi történetét nem ismerjük. 1199-ben királyi kancellár és szebeni prépost, mely két hivatalt 1202-ig tart,² mely évben a János püspök elhalálózása folytán üresedésbe jött csanádi püspökséget kapta. A püspöki széken 1228-ig találjuk; miután pedig 1228-ban már Lád nb. Búcs a csanádi püspök és *Dezső* ez idő után teljesen eltűnik, világos, hogy 1228-ban halt meg.

3. *R. prépost* (1211—1212).

Hogy ki lett *Dezső* utódja 1202-ben, nem tudni. 1211 június 15-ig egyetlen egy okmány sem ismeri. E napon pedig parancsolja a pápa az erdélyi püspöknek, hogy *R.* mesternek szebeni préposttá történt megválasztatását megvizsgálja és kielégítő eredmény esetében megerősítse. 1218 január 18-án ugyanazon pápa írja a kalocsai vál. püspöknek és a prépostnak, hogy a magyar király-

¹ Urkundenbuch I. 2. 4. Szt. Apostoli Gergely biboros nem szerepel többé ez ügyben. 1192 május 16-án még követ Magyarországon (Fejér II. 281). 1196-ban pápai biztos a spalatói érsek és ennek megyéje közötti vitáskodásban. Miután 1205-ben Galon Jakab, vercelli püspök „St. Maria in porticu“ cízzel biborossá neveztetik ki, világos, hogy Gergely 1205-ben már nem él. 1206 júniusában mint már nem élőről tesznek róla említést.

² Fejér II. 377. Hazai okmánytár V. 5. Knauz I. 162. 164. Tkalcic I. 7. 9. 11. Wenzel I. 238. VI 225. XI. 73.

től prépostnak kinevezett R. mestert prépostságába iktassák.¹ Miután fel nem tehető, hogy a prépostság 1202-től 1211-ig ne lett volna betöltve, az ezen idő alatt működött prépost vagy prépostokról szóló ismeretek későbbi kutatás tárgya. R. személyéről nincsenek adataink. Miután annak nyomát nem találjuk, hogy püspök lett és még 1212-ben más a szebeni prépost, valószínűnek vesszük, hogy R. még beiktatása előtt halt meg.

4. Tamás. (1212, † 1224.)

Bizonyos Tamás 1209-ben az első királyi alkancellár, a nélkül, hogy az akkor általa viselt egyházi hivatalt ismernők. Még ugyanazon évben — minden további megjelölés nélkül — már kancellár. Wenzel szerint (XI. 102.) 1209-ben kancellár és fejevári prépost, de mivel ez az oklevél II. András uralkodásának hatodik évében lett kiállítva, az év 1210-re helyezendő. Miután ez okmány öt fejevári prépostnak nevezi, a miről a többi kútfők mitsem tudnak, könnyen hihetnők, hogy Tamás fejevári- és az ugyanazon időben szereplő Tamás veszprémi prépost két különböző személy. Ha azonban a kancellária és a fejevári prépostság személyzetének viszonyait logikai elemzés alá vesszük, azon eredményre kell jutnunk, hogy az illető okmány vagy hamis, vagy rosszul van keltezve és hogy az „Albensis“ mindenesetre hibás. 1212-ig Tamás nevű fejevári prépostot nem ismerünk. Fennebbi Tamás 1210-ben veszprémi prépost és kancellár, mely két tisztségét 1211-ben is tartja; a mellett 1212 első felében még szebeni prépost is;² 1212 második felében fejevári prépost; hogy szebeni és veszprémi prépost maradt volna, arról nincs tudomásunk. Mint kancellár nevezi már most magát „az összes Magyarország kancellárja“-nak, míg azelőtt a „királyi udvar kancellárja“ ezímmel élt. Mint fejevári prépostot és az összes Magyarország kancellárját 1217-ig ismerjük, mely utóbbi évben az egri püspökséget kapja. E minőségben elkíséri András királyt a szent földre. 1223 végéig egri püspök; 1224 kezdetén esztergami választott érsek, de még ugyanazon év folyamán halt meg.

5. Florencz. (1230.)

Ki volt 1212-ben Tamásnak az utódja, nem tudjuk. A szebeni prépostok sorában hosszú ürt találunk, mely csak 1230-ban van kitöltve. Ez évben t. i. az esztergami káptalan azt tanúsítja, hogy Lőrincz pénzverőnek özvegye Almanda, a Garam mentén fekvő

¹ Fejér III. 1, 113 114.

² Fejér III. 1, 120. 123. 124. Wenzel XI. 115.

Thata nevű birtokot *Florentin* esztergami kanonok és szebeni prépostnak eladta és a vevő saját személyileg a vételért a káptalan előtt kifizette.¹

„Florentinus“ nem más mint „Florenz“, mely név latinul még mint „Florentius“, németül mint „Florenz“ fordul elő. Előszeregettel viselték ezt a hollandi uralkodó grófok. Magyar okmányokban oly ritkán találkozunk vele, hogy viselőiben — épen mert oly ritka — egy és ugyanazon család tagjaira szabad következtetnünk.

Midőn a szász és osztrák herezeg 1172-ben keresztes hadjáratuk alkalmával III. István magyar királyt meglátogatták, utóbbi Florentius nevű követét küldte eléjükbe, ki őket királya nevében Mosonyban üdvözölte, Esztergamba elkísérte és Istvánnak ugyanazon évi márczius 4-én bekövetkezett halála után a szász herezeget Magyarországból való kivonulásakor is elkísérte. Ebből látjuk, hogy a német nyelvben mindenesetre jártas Florentius, valószínűleg az Ausztriával határos magyar megyék egyikében, leginkább Sopronmegyében volt birtokos és hogy, bárhol is birtokolt, az esztergami királyi székhelyen állandóan tartózkodott, mert arra nézve, hogy az akkori főuraknak, tekintet nélkül birtokaik földrajzi fekvésére, a királyi székhelyén is voltak palotáik, számos példánk vannak. Bizonyítja ezt fényesen Miskócz nb. Bars comes, kinek kiterjedett birtokai Borsod- és Sopronmegyében feküdtek és kinek neje 1231-ben férjének esztergami palotájában végrendelezik. Tényleg azt találjuk az Imre királytól még 1200 körül kiállított egyik okmányban, hogy a sopronmegyei Kedhely (Barsmonostor, ma Klastrona) eddigi tulajdonosai: Dénes, *Florentinus* és Miskócz nb. Domonkos a sopronmegyei főispánnak e birtok után semmiféle adót nem fizettek. II. András 1225-ben erről többet mond, a mennyiben előadja, hogy Sopronmegyében fekvő Kedhely és Lasztaj nevű helységek valamikor Dénes ispán tulajdonát képezték, ki azokat Florentinus ispánnak eladta; az utóbbi viszont Miskócz nb. Domonkos bónnak, fennebi Bars atyjának örököltette el. Miután már most az időszámítási körülmények erős támaszpontokká válnak, határozott-

¹ Knauz I. 273. Az Urkundenbuch I. 605 e birtokot az Esztergami mellett még jelenleg is létező Tath-tal azonosítja, — de ez csak a földrajzi viszonyokban való, jártatlanságáról vall. A fennebbi helység meghatározásánál szem előtt tartandó, hogy Esztergami városát a latinban „Strigonium“-nak, Esztergammegyét pedig „comi tatus strigoniensis“-nek nevezték és az okmányban előforduló „juxta Gron“ annyi, mint „a Garam folyó mellett.“ A Duna Esztergammegyét két részre osztja fel, az esztergami és a párkányi járásra és tényleg találjuk is esztergamiiban a Tath nevű helységet. Ezt azonban az okiratban említett Thata-val azért nem szabad azonosítani, mert a Garam folyó csak a párkányi járást érinti. Az okmány Thatá-ja, melyet egy a 15. századból való írásbeli jegyzet az okmány hátán Kis-Tatának nevez, ez utóbbi néven ma is létezik, a mennyiben a párkányi járásban, Kőhidgyarmat mellett, lévő *Kis-tatai pusztá* még most is esztergami káptalan birtoka.

sággal feltehetjük, hogy III. Istvánnak 1172. évi követe azon Florentin ispánnal azonos, ki az említett jószágokat Dénes ispánnak eladta; ez utóbbi pedig nem más, mint a még a XII-ik században élt Veszékény nb. öregebb Dénes sopronmegyei birtokos.

Ennek majdnem kényszerítő erővel bíró folyamánya az, hogy azon Florentinus mester, kivel a XII-ik század huszas éveinek közepe táján találkozunk, az egykori követnek a fia. 1224. végén arról értesülünk t. i. egyik pápai íratból, hogy II. András követe, Florentin aradi örkanonok útján a pápánál arról panaszkodik, hogy az esztergami prépost a királyi tekintély ellen fellázadt és az ispotályosok a nekik adományozott jogokkal visszaélnék. A pápa erre 1225. február 15-én válaszol, a mennyiben Andrásnak panaszai orvoslását megígéri és egyuttal annak követét, F. mester aradi őrt, királyi udvari papot és ügyészt a király teljes figyelmébe és kegyébe ajánlja; ebből tehát látható, hogy Florentius, bár aradi örkanonok volt, udvari pap léte az esztergami székhelyen tartózkodott. A pápai ajánlás folyamányának tekintjük, hogy Florentiust esztergami kanonokká és szebeni préposttá kinevezték.

Meddig maradt szebeni prépost, nem tudjuk IX. Gergely pápa 1235. december 18-án kinyilatkoztatja, hogy az erdélyi püspök és a kolozsvári apát között már húzamosb idő óta folyt pörben egyszer már a még élő Albert aradi prépost és a már elhalt Péter fejérvári, és a szintén már elhalt Florentin szebeni prépost ítéletet hoztak; Florentin tehát 1235. végén már nem élt; de mivel már 1234-ben más a szebeni prépost, biztosra vehető, hogy még 1234. előtt halt meg.

6. Miklós. (1234—1241 † 1241.)

Wenzel (VI. 549) szerint Miklós mester szebeni prépost 1234-ben a király kanczellárja; ez adatot azonban nagy óvatossággal kell vennünk. Először azért, mert tudjuk, hogy II. András alatt 1230-tól 1235-ig Ugron kalocsai érsek a kanczellár, másodszer pedig, mert 1234-től 1240-ig egyetlen egy okiratot sem ismerünk, mely Miklós prépostot kanczellárnak vagy alkanczellárnak nevezné. Ha tehát fennebbi forrás helyes, akkor Miklós csak alkanczellár. De van még más momentum is, mely ez adatot kétségesse teszi. Eltekintve attól, hogy más okiratok még az 1234. évi alkanczellárságát sem ismerik, azt találjuk, hogy az illető okmány évszáma 1234, a király uralkodásának éve pedig 31, a mi tekintettel arra, hogy Andrásnak ugyanazon évi egyéb okmányai uralkodása évét 30-iknak mondják, nyilván tévedés vagy ellenmondás.

Azt találjuk ugyan, hogy IV. Béla a esallóközi Salomo nemzetségbelieknek Miklós alországbiró részéről 1239. márczius 6-án kiállított okmányt helyben hagyja, de Fejér IV. 1, 152-ből ki nem

vehetjük, vajjon Bélának a Miklós szebeni prépost és alkanczellártól irt megerősítése szintén 1239-ben iratott. Bátori István országbíró 1436-ban azt mondja,¹ hogy Béla megerősítő levelét évi keltezés nélkül állította ki; így tehát nem tudjuk biztosan, volt-e Miklós szebeni prépost és alkanczellár 1239-ben már hivatalban. Biztossággal csak 1240 április 22-től kezdve találkozunk vele mindkét tisztségben; utoljára találjuk 1241 február 27-én.² Krónikai forrásból tudjuk, hogy előkelő családból származott és hogy a végzetes mohi ütközetben (1241. április 11-én) vesztette életét; halála előtt egy ellenséges főtisztet sikerült megölnie. A nála talált kanczellári pecsétet felhasználták a tatárok, hogy vele Béla nevében kiadott irományaikat hamisítsák.

7. *Detre kanonok.* (1245.)

A szebeni káptalannak ez első ismert kanonokja 1245. február 22-én egyúttal szászsebesi plébános.³ Miután a magyar részekben feküdt egyházi birtokai a tatárjárás alatt annyit szenvedtek, hogy részint semmit, részint csak keveset jövedelmeztek, a pápa neki megengedi, hogy eddigi javadalmainak megtartása mellett még egy másikat is elfogadhasson, még azon esetre is, ha azzal tényleges lelkészkedés is volna egybekötve.

8. *Lőrente nb. Benedek.* (1261—1262, † 1276/7.)

Achilles pécsi püspök 1251. december 28-án Pécsi (de Quinqueecclesiis) Benedek mestert azzal bizza meg, hogy a Baranyamegyében fekvő ürögi egyház birtokaiban határjárást tartván, az egyházat azokban erősítse meg.⁴ Bár a püspök ezt nem hangsúlyozza, biztosra vehetjük, hogy Pécsi Benedek mester már akkor is pap volt.

1255 márczius 30-án és 1256 november 11-én már IV. Bélának udvari papja, a mennyiben mint annak „fidelis clericus“-a, Pécsi Benedek néven a Baranyamegyével határos drávántuli Novakin és Garigyban határjárásokat eszközöl.⁵ 1257-ben azonban (V.) István

¹ Wenzel VII. 84.

² Hazai okmánytár, VI. 40. VIII. 39, 425. Wenzel, XI. 312.

³ Wenzel, II. 171: Theodor; Urkundenbuch I. 71: Theodoricus.

⁴ Hazai oklevéltár 25: Az oklevél 1252 december 28-ra teszi a keltét, de az éppenséggel lehetetlenség. A Hontpázmán nemzetség ugoicsai ágából származó Achilles pécsi püspököt csak 1251-ben ismerjük — maga mondja ez okiratban, hogy azt püspökségének első évében állította ki és miután tudjuk, hogy 1252. június 15-én Wenzel VII. 343 már Szátyu nb. Jób választott és megerősített pécsi püspök volt lehetetlen, hogy fennebbi okirat 1252. december 28-án lett légyen kiállítva, 1251-re helyezendő

⁵ Wenzel XI. 407, 413, 418.

ifjabb király kanczelláriájában mint jegyző működött, mely minőségében 1258. július 17-ig találjuk¹ 1259-ben valkói főesperes és a diakovári Bertalan-egyház prépostja minőségében már Istvánnak alkanczellárja.² Hogy 1260-ban, mint aradi prépost István kanczellárja lett volna, (a mint ezt a Zalai Okmánytár I. 38. állítja) nem igaz. 1260-ban még mindig csak István alkanczellárja, de már 1261-ben szebeni prépost és e két minőségben találjuk őt 1262. december 5-ig.³ Hogy már 1262-ben a szebeni prépostságot az aradival váltotta volna fel, a mint ezt Wenzel XI. 517. állítja, alig hihető, mert tudjuk, hogy 1262. december 5-én ő még szebeni prépost és alkanczellár, míg János választott szerémi püspök az aradi prépost; de 1263-tól kezdve egészen 1273. október 5-ig Benedekünk aradi prépost⁴ és a mellett 1263-tól 1264-ig István alkanczellárja. 1265 és 1266-ban nem találjuk őt a királyi kanczelláriában; 1267. december 19-én egyszer akadunk rá mint Bélának alkanczellárjára⁵; 1268-tól azonban V. István haláláig megint csak István alkanczellárja. 1277. márcz. 13-án mondja róla a pápa, hogy esztergami kanonok is volt; de mikor? Azt nem tudjuk⁶

¹ Wenzel VII. 466. 486.

² Fejér IV. 2. 499. Hazai okmánytár II. 6. Wenzel VII. 507. 508. Zalai okmánytár I. I

³ Fejér IV. 3. 51. 69. (tévesen István) 78. Knauz I. 476. Hazai okmánytár VI. 107. 111. Wenzel II. 322. 324. III. 5. 6. VIII. 7. 9. 10. 12. 31. XI. 506. Zalai okmánytár I. 38, mely szerint már 1260-ban aradi prépost és István kanczellárja, helytelen.

⁴ Tkalcié, Mon. eccl. Zagr. I. 168.

⁵ Wenzel III. 161.

⁶ Theiner, Mon. Hung. I. 322. Erről az esztergami kanonokságáról más nyomot nem találunk.

Wenzel VIII. 297 és utána az Uekundenbuch I. 107 szerint azt találjuk, hogy Benedek szebeni prépost még 1270. május 2-án is — midőn V. István bizonyos Tóbiásnak a sárosmegyei Felszilvást adományozza, a király alkanczellárja. — Ez okirat azonban már belső okoknál fogva felettte gyanus. Tudjuk, hogy IV. Béla 1270 május 3-án meghalt és így hihetetlen, hogy fia István már egy nappal azelőtt (sexto nonas maij) azon czímmel élt légyen, melyet csak Béla halála után mint önralkodó használt; hozzá járul még az is, hogy ugyan e napon még *néhai atyjának* okiratára vonatkozik („patris nostri felicitis recordacionis Regis Belee“.) Egy harmadik érv, mely itt szintén fontolóra veendő, az, hogy az okmányt Benedek szebeni prépost és kir. alkanczellár állítja ki. Jól tudjuk, hogy azon Benedek alkanczellár, ki azonnal Béla halála után V. István király okle. eleit kiállítja, egyetlen egy ez időből származó okiratban sem nevezi magát szebeni prépostnak, hanem mindig és mindenütt aradi prépostnak, valamint ezt kivétel nélkül 1267 óta István társkirály alkanczellárként tette. Már fennebb kimutattuk, hogy Benedek mint szebeni prépost utoljára 1262. december 5-én szerepel és mint majd meglátjuk, 1284-ig nem is ismerünk szebeni prépostot.

E belső fogyatkozásokhoz még egy külső is csatlakozik. Pauler (a magyar nemzet története 1301-ig., I. 691.) azt mondja, hogy ez okmány az országos levéltár DL. 709 alatt őrzött eredetije, a mint ezt első pillanatra felismerhetni, elég ügyetlen hamisítvány, a mi, tekintettel a fennebbi belső elemzésünkre teljesen elhíhető.

1273. decemberében budai prépost, mely minőségben 1274. márcziusában esztergami érsekké választották. Megválasztatását azonban Borsa nb. Miklóssal szemben nem tudván érvényre juttatni, továbbra is budai prépost maradt, mely minőségben egyuttal a királyi alkanczellári hivatalt is 1276 végéig viselte. Miután 1277-ben már más budai prépostot találunk, nem szenvedhet kétséget, hogy Benedek érsek 1276. vége és 1277. kezdete között halt meg.¹

Életének egyik kimagasló mozzanatát abban találjuk, hogy 1271. nyarán többekkel együtt² V. István és cseh Ottokár között a békekötést létrehozta.

Nemzetisége és családjá mindeddig ismeretlen; alábbiakban azonban azt hiszem, hogy nemzetiségére nézve kielégítő világosságot vehetnek.

Családi viszonyairól a következő három okirat szól:

1. Wenzel VII. 465 és 486, mely a következőket tartalmazza: Buzád—Hahót nb. Csák, Zalamegye főispánja és tárnokmester előadja, hogy őt a király a zalai várhoz tartozó földek és népek viszonyainak megvizsgálásával bizta meg. Ebbeli működése alkalmával megjelentek előtte Koppán, Háda és László és előadják, hogy a tatárjárás idejében, miután esekély létszámuk következtében magukat ellenségi támadások ellen nem tudták kellően védelmezni, a zalamegyei kerkai örökkel egyesültek, hogy így közös erővel magukat és birtokaikat jobban védelmezhessek. Most pedig, 1257-ben azt kívánják, hogy szabadságuk megőrzése végett őket az őrnéppel tartott közösségi kapcsolat alól felmentvén, birtokaikban és szabadalmaikban erősítse meg. Fel is mutatták az erre vonatkozó okmányaikat, melyekből állításuk igazsága kiderült és miután Béla király fraterüknek, Benedek mester, István ifjabb király jegyzőjének érdemeit veszi tekintetbe, ki már korai ifjúsága óta Istvánnak különféle szolgálatokat tett, melyekért sokkal nagyobb jutalmazást érdemelne és ennek folytán a kérelmezőket újra a szolgáló népek sorába beiktatja, a főispán is jónak találja őket ősi birtokaikban megerősíteni; birtokaik pedig a Kerka folyó mentén fekszenek.

2. Hazai okmánytár VI. 202, mely azt mondja, hogy Benedek választott esztergami érsek, kir. alkanczellár és budai prépost a torváji birtokot, mely nővérének, (Hermann nb.) Dézs fia Dézs birtokaiból járó hitbére s hozományaként reászállott, Nádasd nb. Csapó fia Andrásnak engedi át. — Vajjon itt csak pusztá eladásról van szó, vagy vajjon Nádasd nb. András szintén az érseknek rokona-e? azt az okirattól ki nem betűzhetni.

¹ Fejér V. 2, 396., mely szerint 1277-ben még élt, 1275-re teendő; V. 2. 427 pedig, hol még 1278 febr. 28-án is él, hamisítvány.

² Ezek: Pál veszprémi püspök; Monoszló nb. Atinai Egyed tárnokmester: Ratold nb. Roland bán; v. ö. Fejér V. 1, 114.

3. Wenzel IX. 158. szerint a szentmiklósi vár, (megfelel valószínűleg a Zalamegyében most is létező Kerka-Szentmiklósnak) valamikor a Vázsony nb. Atyasz bán fia Györk fia Atyaszé volt, kinek hűtlensége és magvaszakadása folytán a királyra szállt, ki az üresedésbe jutott birtokot Benedek választott érseknek adományozta. Atyasz nemzetségbeli rokonai, a zalamegyei Almádiak, megtámadták azonban ez adományozást, mire köztük és Benedek esztergami érsek között 1276-ban a székesfehérvári káptalan előtt oly szerződés jött létre, melynek értelmében az Almádiak nevezett várt és tartozékait 130 ezüstmárkáért Benedek érseknek átengedték. Benedek érsek itt nemcsak saját személyében jelenik meg, hanem egyúttal *Dedál* Zalamegye főispánjával, *Beke* és *István* nevű *fratres*-civel.

Miután pedig tudjuk, hogy középkori okirataink a rokonsági megjelöléseket nem igen szabatosan vették és a „frater“ és „soror“ szót elég gyakran csak tágabb értelemben veendő rokonság megjelölésére használták, kérdés, hogy Benedek érseknek fennebbi kútfőkben megnevezett fratresei és sorora mily rokonsági viszonyban álltak hozzá. Koppán, Háda és Lászlóra nézve gondolom, bátran kimondhatjuk, hogy elszegényedett zalamegyei nemes várjobbágyak voltak, kik rokonuk, a királyi jegyző pártfogása következtében régi szabadságuk megerősítését eszközölték ki. Ezek tehát Benedeknek sem fivérei, sem nemzetségbeli rokonai, hanem valószínűleg anyai ágon való rokonai, vagy valamely sógorsági kapeson alapuló hozzátartozói. A vasmegyei előkelő Hermann nembeli Körmenyi Deés (†1274.) özvegye pedig azért Benedeknek az édes nővére, mert hozományi követelése kizárólag csakis Benedekre és nem egyúttal más rokonaira háramlott. — A mi pedig *Dedál* főispánt, *Beke* és *Istvánt* illeti, kik Benedekkel együtt a szentmiklósi várt megvették, mondhatjuk ugyan, hogy ezek sem Benedeknek az édes fivérei — hisz *Beke* anyai mint Benedek, — de mert itt érdek- és birtokközösség forog fenn, kétségkívül Benedek nemzetségbeli rokonai. Ha már most *Dedál* nemzetségét ismerjük, ismerjük egyúttal Benedekét is. Keressük is.

Midőn *Ratold* nb. Gyula országbíró 1236-ban a Zalamegyében fekvő *Vigánt* tulajdonosai közt per tárgyát képező bizonyos erdőrész határjárásának megtörténtéről bizonyoságlevelet ad, kiemeli, hogy az ügy megvizsgálására hívét, a *Lórenthe* nb. *Dedál*ust a veszprémmegyei káptalanhoz küldötte, ki onnan visszajövén, neki jelentést tett.¹ *Dedál*us tehát állandóan Zalamegyében tartózkodott.

Ezután sokáig nem akadunk ily nevű zalamegyei emberre. Csak 1251-ben olvassuk, hogy *Éty* fia *Pál* országbíró és Zalamegye főispánja a palkonyai föld bizonyos részét *Román* és *Pózsa* királyi

¹ Hazai okmánytár. VI. 34.

szolgáknak határjelekkel elkülönítette és az ügy lebonyolításával Andornok pristaldust, Dedalus megyei őrnagyot és Haldohal századost megbizta. Ez utóbbira még 1256-ban is akadunk,¹ míg Dedalus nyomát sokára elvesztjük. 1273. május 12-től azonban 1274. december 2-ig találkozunk Dedalus Zalamegye főispánjával és miután később már mindig másnevű főispánokkal találkozunk, feltehető, hogy nemsokára 1274 után meghalt. Maradtak-e utódai? nem tudjuk; 1299-ben említi a keresztesek székesfehérvári conventje, hogy Dedalus fia István a Somogy megyében lévő lullai erdejét azelőtt Kilián székesfehérvári polgárnak eladta;² ebből ugyan nem mondhatjuk biztossággal, hogy ez esetben Dedalus zalamegyei főispánnal van dolgunk, de miután Lulla Torvaj szomszédságában fekszik, valószínűnek tartjuk, hogy ez István Dedál főispánnak a fia.

Miután Lőrente nb. Dedál 1236-ban Zalamegyében pristaldus, 1251-ben egy Dedál a zalamegyei őrség parancsnoka, Román és Pózsa számára határjárást eszközöl és egy Dedál mint Zalamegye főispánja ugyanazon Román és Pózsa számára 1274 április 8-án és 26-án a Palkonyával szomszédos Szegföldet statuálja,³ bátran ki mondhatjuk, hogy az 1273-tól 1274-ig szereplő Dedál zalamegyei főispán az 1236. évi Lőrente nb. Dedállal azonos.

A mi pedig a Wenzel IX. 158. old. olvasható okiratot illeti, mely szerint ő még 1276-ban is Zalamegye főispánja, ki kell emel-nem, hogy mindamellett, hogy az országos levéltárban Dl. 957. sz. alatt őrzött eredetijével teljesen egybehangzó,⁴ keltezése mégis hely-telen. 1276-ban Zalamegyének főispánjai: Bágyon (1275. december 4-től 1276 feléig) és Gutkeled nb. Amadé (novemberben), — a székesfehérvári prépost pedig 1276-ban nem Bertalan, mint az okirat mondja, hanem Demeter, ki 1269-től félbeszakítás nélkül 1277-ig a prépost. *Pécsi Benedek érsek az eddigiek szerint tehát a Zala-, Veszprém-, Vas- és Komárommegyében birtokolt Lőrente nem-zetség tagja.*

9. Tengerdi Tivadar. (1284—1287, † 1304.)

1254. febr. 10-én Tivadar fia Miklós alországbiróval talál-koznak, ki e napon a Fejérmegyében feküdt Tengerd birtokot vá-sárolja;⁵ ma ilyen nevű helységet már nem is ismerünk e megyében; 1257-ben gyarapítja birtokait, a mennyiben Somogy megyében is szerez. E tájban nemzetségbeli rokonaival is találkozunk: Tivadar

¹ Hazai okmánytár, VII. 42. 59.

² Wenzel, XII. 652.

³ Hazai okmánytár, VII. 147.

⁴ A mint ezt Dr. Pauler Gyula főlevéltárnok úr szives volt velem közölni.

⁵ Hazai okmánytár, VII. 51.

fiai: Tivadar, Tiba és Miklóssal. 1260. május 12-én Miklós még alországbíró; ugyanazon év nyarán részt vett a' kroissenbrunni esatában, melyben annyira kitüntette magát, hogy Béla neki és (a vele kétségkívül rokon) Doroszló fia Doroszlónak a Vas megyében lévő Rum birtokot 1260. november 20-án adományozta; e Doroszló a Rumi család egyenes őse. 1260. után elvesztjük Miklós nyomát; 1262-ben már Simon az alországbíró.

Miklósnak három fia volt: Miklós, László és Tivadar.

Miklós és László részt vesz az 1270 és 1274 között majdnem napirenden volt esek elleni háboruban, melyben mindketten nagy érdemeket szereztek maguknak. Miklós 1284-ben már nem él. Fia Miklós 1331 előtt fiörökös nélkül halt meg.

László, kivel még 1309-ben találkozunk, egy Tivadar nevű fiút és két leányt hagyott. Tivadarnak csak egy leánya volt, úgy, hogy vele a Tengerdiek fiága kihalt.

II. *Tivadar*, az alországbíró fia, 1274 aug. 4-én merül fel, mely napon csak pusztá nevének említik; részes akkor azon birtokokban, melyeket IV. László fivéreinek adott.

1284-ben már szebeni prépost és László királynak magánjegyzője, mely állásban mindkét Erzsébet királyné kezét annyira tudta megnyerni, hogy öregebb Erzsébet 1284-ben a Somogy megyében fekvő Dencs és Osztopán helységeket neki adományozta s íj. Erzsébet ez adományozást ugyanazon évi június 11-én helyben hagyta.¹ 1286 április 1-én Tivadar prépost már a király alkanczellárja. Ez és azon körülmény, hogy családjá Fejérmegyében birtokolt, magával hozta, hogy 1287 június 23-a óta választott fejérvári prépost, úgy, hogy az okiratok őt részint szebeni, részint fejérvári prépostnak nevezik. 1281 június 23-án még szebeni prépost és választott fejérvári prépost, de 1287 második felében csak valóságos fejérvári prépost és alkanczellár; ez utóbbi minőségben utóljára 1288 márcz. 28-án találkozunk vele.

A kanczelláriából való kilépése kétségkívül azon királyellenes mozgalmakkal áll összefüggésben, melyeket egynéhány hatalmas főúr akkor a Güssingiek vezérlete alatt indítottak és melyeknek ezéjja volt a Lászlón kívül még egyetlen Árpádfi, Andrást, László helyett trónra emelni. Tivadar prépost nagy hévvel ragadta meg a trónkövetelő ügyét és így magától értetik, hogy nem maradhatott többé

¹ Hazai okmánytár VIII. 234. 235. Az Urkundenbuch I. 563. nem tudja a terra Deench-et meghatározni. Erre szolgáljon a következő: Károly király 1317 február 24-én a királyné birtokaihoz tartozó somogy megyebeli Berény, Deench és Stupan nevű jószágokat Gutkeled nb. Lindvai Miklósnak adományozza (Anjoukori okmánytár I 415). Miután a Somogy megyében fekvő Iharos-Berény mellett még ma is a fazekas-dencsi pusztá létezik, világos, hogy az 1284. évi; a segesdi kerületben említett és Tengerdi Tivadar prépostnak adományozott Deench e pusztával azonos.

László alkanczellárja. A pucscs-nak tudvalevőleg nem lett eredménye. Andrásnak egyelőre csak reményekkel kellett táplálkoznia, Tivadarról pedig András trónra lépteig mitsem hallunk. Fejér V. 3, 492. azt mondja ugyan, hogy Tivadar választott váci püspök, fejérvári és szebeni prépost, 1290-ben Lászlónak az alkanczellárja, de ez nem igaz. A váci püspökség 1290-ben nem volt üresedésben, mert 1289-től 1292-ig bizonyos László a váci püspök. Tivadar nevű fejérvári és szebeni prépostot pedig nem ismerjük IV. László alatt 1290-ben. Valószínű, hogy Tivadar 1288 után fejérvári prépost maradt, de László haláláig a közéletben nem szerepelt. Lászlónak alkanczellárja pedig 1289-től 1290 május 27-ig Gergely esanádi püspök.

Lászlónak halála előttérbe hozta megint Tivadart; az új király, III. András, benne találta érdekeinek legbuzgóbb képviselőjét. Midőn András 1290. évi július végén Fejérvárott kellett volna koronáznia és az ellenzék az István-koronának elrejtése által a koronázás megakadályozására utolsó kétségbeesett kísérletet tőn, Tivadar prépostnak sikerült, erélyes fellépésével a koronázást keresztülvinni. Alig hogy ez történt, útra indult, hogy András menyasszonyát, kujáviai Fenennát, Lengyelországból Magyarországra kísérje. Magától értetődik, hogy ily szolgálatok nem maradtak elismerés nélkül. Tivadar mindjárt András trónralépte után mint fejérvári prépost megint alkanczellár és 1291-ben megerősíti őt Fenenna a Fejérmegyében feküdt ivánesai birtokában.

1292-ben neki és családjának újabb alkalom nyílt, Andrásnak és nejeének nagy szolgálatokat tenni.

András ez évben Horvátországba vonult, hogy a Güsszingiek és azoknak elvtársai által nápolyi Károly trónkövetelő kedvére rendezett lázadást elfojtsa. Midőn ennek sikerülte után haza felé indult és csak kevesektől kísérve Magyarország felé tartott, Güsszingi Iván egynehány társaival együttesen felhasználta a kedvező alkalmat, hogy András fogságba ejtse. Tivadar prépost, ki az ő embereivel már előre elvonult, alig vette hírért, midőn nagy sietéssel arról gondoskodott, hogy legalább a királyi pár magánvagyonát mentse, a mennyiben az összes arany és ezüstedényeiket úgy mint a többi ékszereiket a támadók rabló kezei alól megmentve, azokat az udvarban teljes számukban kiszolgáltatta. Midőn Andrásnak azután szabadságának visszaszerzése miatt tuszokat kellett adnia, Tivadar rokonai kezükbe vették a kiváltás dolgát, minek jutalmazásául 1293 január 10-én a pestmegyei Halásztelek birtokot kapták.

Tivadar családjának birtokait szaporította. 1294-ben azt találjuk, hogy fivérével Lászlóval és unokaöccseivel — a Tengerdiekkel — együttesen Balog László budai kanonoknak Pestmegyében a Duna mentén feküdt Békásmegyér nevű birtokát 120 ezüst

márkáért megvette. 1294 július 31-én tanusítja III. András, hogy Tengerdi László és Miklós a Fejérmegyében feküdt bűcsui birtokukat, melyet Tivadar préposttal ennek bogodi jószágá fejében elcseréltek, az esztergami káptalannak egy margitszigeti torony és várért cserébe adják.

Tivadar 1295 április 28-a óta választott győri püspök, de utóbbi minősége mellett egyelőre még fejevári prépost és királyi alkanczellár is maradt; 1297 óta valóságos győri püspök¹ és ugyanazon évi június 11-e óta megszűnik alkanczellár lenni. A fejevári prépostságban és az alkanczellári hivatalban követi őt a szintén fejevármegyébéli (bieskei) Batand fia Gergely, utóbb esztergomi érsek. Tivadar pedig 1304-ben halt meg mint győri püspök.

10. János (1288—1289).

Midőn IV. László 1288 október 28-án az erdélyi püspököt azon tizedek birtokába visszahelyezi, melyeket tőle Borsa nb. Kopasz Jakab ugoesamegyei főispán elvett vala, említi, hogy az ügy elővizsgálatával Gerendi Péterrel együttesen János szebeni prépost is meg volt bizva; 1289 május 28-án pedig tanusítja Monoszló nb. Péter erdélyi püspök, hogy azon békebirák soraiban, kik a gyulafejevári káptalan és a megyesi lelkészek között a tizedekre vonatkozó viszálykodásokat közvetítették, János szebeni prépost is ott volt.²

11. Walbrun dekán (1302—1336, 1342).

1302 szept. 25-én arról értesülünk, hogy Hermányi Pétert hermányi lelkészszé választották és Walbrun szebeni dekán Péter ifjúsága miatt e választást nem akarta megerősíteni, a mit később azonban mégis tett.

Hogy e dekán tagja a szebeni káptalannak,³ bizonyítja az illető okmánynak azon passusa, hogy Péternek megválasztatását „coram confratribus suis ipsius capituli Cybiniensis“ helybenhagyta. 1322 aug. 21-én dekán és szelindeki plebános, mely minőségben Szebenben a szebeni káptalannal és az összes szebeai szász megyével együttesen Károly királynak a kerezi apátság számára kiállított okmányát hitelesíti. 1336 nov. 30-án utóljára dekán és szelindeki plebános. A szelindeki, minden szentekről nevezett kápolna számára

¹ Feltűnő, hogy Pray Specimen hierarchiae hungaricae című művében őt Tamásnak nevezi, a mi valószínűleg arra vezetendő vissza, hogy Pray bizonyosan csak e püspök nevének rövidítését: Th-t találta s ezt Theodorus helyett Thomas-nak vette.

² Fejér V. 3, 408. Urkundenbuch I. 16).

³ Mert pl. Rajnald, ki 1282 decz. 10-én szelindeki plebános és a szebeni kerület dekánja (Urkundenbuch I. 144. 239. 240.) valószínűleg nem az.

1342 nov. 8-án kibocsátott búcsúlevélben olvassuk, hogy Walbrun e levelet kieszközölte, csakhogy e passus hitelessége nem egészen megbízható, mert a „pro Walbruno“ vakarás után van beszurva.¹

12. Gizelbert dékán (1309).

A gyulafejevári káptalan és egynéhány száz esperesség között Gentilis biboros főügyésze előtt 1309-ben tárgyalt pörben Gizelbert „decanus Viniensis“ is fordul elő; hogy ez nem más, mint a „Cibiniensis“-nek a ferdítése, kitűnik az 1309 okt. 20-án kiállított okmányból, melynek erejével Gizelbert „decanus Cybiniensis“ V. Kelemen pápának 1309 márczius 28-án kiadott okmányát hitelesíti.²

13. Miklós. (1321.)

1289. után a szebeni prépostok sorozatában oly hézag van, mely csak 1321-ben van némileg kitöltve. Egyáltalában úgy találjuk, hogy e sorozat, ellentétben az Arpádkorival, a 14-ik században nagyon fogyatékos; hozzá járul az is, hogy, míg a 14-ik századbeli erdélyi világi tisztviselőket legnagyobb részükben meghatározhatjuk, addig a mennyiségileg alig számot tevő szebeni prépostok családi viszonyairól majdnem semmit sem tudunk, mert a róluk ismert esekély anyag meghatározásukra nézve nem szolgáltat elég támpontot.

A XIV-ik század első ismert prépostja bizonyos Miklós, kivel 1321-ben találkozunk. A mit felőle tudunk, csak arra szorítkozik, hogy erőszakos ember volt. 1321. július 5-én t. i. arról értesülünk, hogy Szeben városa és plébánosa a csanádi s nagyváradi püspökök előtt arról panaszkodik, hogy Miklós szebeni prépost a szebeni plébániát nagyon károsította és jogaiban esorbította, minek következtében ügyüket végleges döntés végett a pápához irányítják.³

14. Tamás. (1324—1338).

Boleszló esztergami érsek Szelindek melletti tartózkodása alatt 1324. auguszt. 20-án káplánját Tamás szebeni prépostot esztergami kanonokká nevezi ki, helyt adván neki a karban, szavazatot a káptalanban és a legelső üresedésben lévő javadalomra való jogot.⁴

E prépost előtörténete ismeretlen. II. Tamás esztergami érseknek a káplánja 1312. márczius 8-án ugyan egy bizonyos Tamás⁵

¹ Urkundenbuch I. 225. 367. 439. 482. II. 3.

² Urkundenbuch I. 247. 295.

³ Fejér, VIII. 2. 301.

⁴ Anjoukori okmánytár II. 155.

⁵ Knauz II. 657.

de hogy ez a mi prépostunkkal azonos volna, nem merjük állítani. 1328. márczius 13-án megparanesolja a király a gyulafehérvári káptalannak, vizsgálja meg, vajjon van-e Tamás szebeni prépostnak, illetőleg prépostjának bizonyos vizaknai sóaknára alapos birtokjoga? A káptalan erre ugyanazon évi május 8-án jelenti, hogy a prépost a sóaknának jogos birtokosa, mire a király 1330. márczius 23-án Tamás prépostnak egy erre vonatkozó megerősítési levelet állít ki. 1330. május 30-án e Tamás az erdélyi (gyulafehérvári) káptalan kanonokja; utoljára 1338. április 16-án merül fel, mely napon az erdélyi káptalan a Vizaknára vonatkozó fennebbi okmányát átírja; akkor is e káptalan kanonokja.¹

15. Keresztély dekán. (1349.)

Keresztély szebeni dekán, nagy-csúri plebános és az esztergami érsek bírása és helyettese a szebeni káptalannal együttesen 1349. június 16-án a sellemberki és nagydisznódi lelkészek között bizonyos pört dönt el.² Abból, hogy az ítéletlevélben a „totumque capitulum Cybiniense“ kifejezéssel él, arra következtethetünk, hogy e káptalan tagja volt.

16. Pál fia Pál. (1358—1373.)

Az egri káptalan tanusítja 1358. aug. 9-én, hogy a Nagymihályi család valamely birtokperének megvizsgálásával többek között Pál szebeni prépost és udvari káplánt bízta meg.³ 1359. december 11-én ugyane prépost arról panaszodik, hogy őt a nagysinkai szék németjei a prépostfalvai birtokban háborgatják; ez ügy addig húzódott, míg Lajos király az erdélyi káptalant 1364. aug. 7-én felhívta, hogy a prépostot a vitás birtokba statuálja.⁴ 1366. október 29-én egyike azon bizottsági tagoknak, kik Péter alvajdával a király számára fizetendő adók kivetésével megvannak bízva⁵ 1368. febr. 12-én kinevezi őt a pápa tiszteletbeli káplánjává és akkor arról értesülünk, hogy atyja is Pál volt; 1373. márcz. 26-án knini választott püspök; ugyanazon évi május 16-án megerősíti őt a pápa ez állásban, de még azután is nevezi őt 1373. július 10-én szebeni prépostnak.⁶ Knini püspöki állásban találjuk őt 1373-tól 1388-ig.

¹ Fejér VIII 3, 412. 473. VIII. 4. 349. Urkundenbuch I 435.

² Urkundenbuch II. 58.

³ Sztárai-okmánytár I. 300.

⁴ Urkundenbuch II. 170 171.

⁵ Teleki-okmánytár I. 148.

⁶ Urkundenbuch II. 404. 756.

17. *Szebeni Márton dekan és prépost. (1373.)*

Bizonyos Márton 1364. szept. 14-én a szebeni káptalan dekanja és nagyesyúri plebános; 1370. szept. 2-án dekan és a hét száz szék egyik képviselője, ki társaival a királynál a landskroni vár mentességi ügyében tárgyal; 1372. április 11-én bizonyos határvillongási ügyben tanu minőségben szerepel; 1372. december 1-én mint dekan és nagyesyúri plebános a nagydisznódi község és Nagyszeben között folyó határpörben választott bíró; 1373. április 26-án értesíti a pápa Lajos királyt, hogy a tőle ajánlott Márton udvari káplán és nagyesyúri plebánosnak az üresedésbe jött székesfejérvári prépostságot nem adományozhatta, mivel azt már korábban betöltötte volt. Ugyanazon évi szept. 3-án írja a pápa Miklós esanádi püspöknek, hogy a szebeni prépostságot, mely Pál prépostnak knini püspökké történt kineveztetése által üresedésbe jött, Szebeni Márton, nagyesyúri rector és plebánosnak fogja adományozni; szeptember 26-án Márton már a prépost, miért a pápa a nagyesyúri plebánia betöltéséről gondoskodik. Márton 1386. május 25-én már nem él. Vagyonának egy részét Nagyszeben városának jótékony célokra hagyományozta.¹

18. *Tamás dekan. (1377–1384, † 1384.)*

Tamás szebeni dekan 1377. okt. 10-én merül fel, midőn János esztergami érsek azzal bizta meg, hogy az Erdélybe kiküldött esztergam—sz.-györgyi prépostnak járó díjakról jelentést tegyen. 1380. febr. 20-án dekan és keresztényszigeti plebános; ugyanazon évi április 22-én mint dekan az egyházi jog licentiatusa; 1384. febr. 12-én Erzsébet királynénak udvari káplánja, mely minőségben Jakab nagyszebeni bíróval együtt Erzsébettől a hazai kereskedők számára bizonyos kedvezményeket eszközöl ki; 1384. december 6-án már nem él.²

19. *Miklós dekan. (1384.)*

Tamás utódjává Miklós feleki plebánost választották, kit Demeter esztergami érsek 1384. december 6-án megerősített. Miután az érsek a megerősítő levelet a szebeni káptalan tagjaihoz ezimezi és levelében kiemeli, hogy néhai Tamás dekan közöttük (in medio vestri) működött³, biztosra vehető, hogy úgy Tamás, mint utódja Miklós a káptalan tagjának tekintendő.

DR. WERTNER MÓR.

¹ Monum. Vesprim II. 217. Urkundenbuch II. 215. 358. 376. 395. 407. 408. 414. 604.

² Urkundenbuch II. 479. 525. 569. 571. 572. 590. 594.

³ Urkundenbuch II. 594.